

D. 26/22/21

U w i a d o m i e n i e.

Uczeń do szkół przybywający po zamówieniu stancyi powinien natychmiast stawić się przed Zwierzchnością szkolną w towarzystwie ojca, krewnego lub opiekuna dla wpisania się w poczet Uczniów.

Przed wpisaniem się do księgi powinien uczeń okazać Prefektowi świadectwo roczne przez Rodziców lub opiekunów podpisane, w przypadku bowiem nieokazania takowego Świadectwa do Szkół przyjętym nie będzie. Uczeń przybycie swe do szkół opóźniający traci przeszłoroczną pilnością nabyte prawo do promocyi, która z powodu opóźnienia się a ztąd wielu lekcyi opuszczenia pożyteczną mu być nie może. Uczeń samowolnie bez wiedzy Zwierzchności Szkołę opuszczający traci prawo otrzymania Świadectwa.

Stanisław Bakowski

Nadworny Konsyliarz, Filozofii i
NN WW Doktor, Gimnazjum i
Szkół Obwodu Białostockiego Dy-
rektor.

Ignacy ONacewicz Zastępca Dyre-
ktora, F. M.

128374

NAUKA CHRZEŚCIAŃSKA.

*W Dni Niedzielne i Świąteczne dawana przez X. Piotra
Kalinowskiego Kapelana Gimnazjum Białostockiego.*

KLASSA I. i II.

Uczniowie tych dwóch klass mieli wykładaną część historyczną Re-
ligii od Boga objawioną — O Stworzeniu Świata — O Grzechu pierse-
go człowieka, o Potopie i prawie Natury — O Abrahamie i innych
Patriarchach — O Niewoli Egipskiej. O Podroży Żydów na puszczy
i prawie pisanem — O Przymierzu Bożkiem z Izraelitami. O Bałwo-
chwalstwie — O Dawidzie i Messyaszu. O Odszczepieństwie Samary-
skiem — O Prorokach O Niewoli Babilońskiej — O Stanie Żydów
po wyjściu z niewoli. O Żydach Duchownych i Cieleśnych. O Nar-
dzeniu JEZUSA Chrystusa. O S. Janie Chrzcicielu — O Powołaniu Apo-
stołów — O Nauczaniu Chrystusowem — O Nieprzyjaciółach JEZUSA
Chrystusa — O Męce, Śmierci, Zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa.
O Stąpieniu Ducha S. na Apostołów — O Powołaniu Narodów —
O Fundowaniu Kościołów — O Tradycji i Pismie — O Spustoszeniu
jerozolimy — O Prześladowaniu — O Oswobodzeniu Kościoła i o
Zakonnikach —

A *

KLAS-

Uczniom tych klass była wykładana Część Dogmatyczna Religii—
O Wierze, Nadziei, Miłości — O Troycy Świętęj — O Wcieleniu Syna Bożego — i Odkupieniu Narodu Ludzkiego — O Męce, Śmierci, Zmartwychwstaniu i Wniebowstąpieniu, O Sądzie JEzusa Chrystusa — O Duchu Świętym — O Kościele — O Społeczności Świętych — O Grzechów odpuszczeniu — Ciał zmartwychwstaniu, o Żywocie wiecznym — O Pacierzu i innych Modlitwach — O Przykazaniach Bożych O Przykazaniach Kościelnych — O Sakramentach Świętych —

JEOGRAFIA ARYTMETYKA i KALLIGRAFIA.

Dawane w Klassach Pierwszėj i Drugiej przez Nauczyciela Bokszezanina liczące się w Klassie dziewiętej.

KLASSA I.

Z *geografii* Wstępne wiadomości téj nauki, podział lądu, podział Oceanu, granice, wielkość, góry, wody, religie, języki, rząd i podział Europy tak w ogólności iak i każdego Państwa. —

Uczniowie téj klasy okaza Mapki Jeograficzne przez siebie robione —

Z *Arytmetyki* Liczenie, dodawanie, odciąganie, mnożenie, i Dzielienie liczb prostych i złożonych.

Z *Kalligrafii* Okaze formowanie charakteru.

KLASSA II.

Z *geografii* Granice, wielkość, góry, klima, wody, produkta, ludność,

odność, religia, nauki, fabryki, handel, rząd, herb i podział Rosyi i Pruss.

Granice, wielkość, góry, morza, odnogi, ciasniny, jeziora, rzeki, klima, ludność, podział, tak w ogólności Azyi, Afryki, Ameryki i Australij, iako w szczególności krajów one składających.

Okaze mappy ieograficzne przez siebie robione.

Z *Arytmetyki* Działania z ułamkami zwyczajnemi i dziesiętnemi. Podnoszenie liczb do potęg i wyciągania pierwiastków. O Stosunkach i Proporcjach tak Arytmetycznych iako i Jeometrycznych — Przy stosowanie proporcji ieometrycznéj do rozwiązania zadań należących do reguły trzech prostéj, odwrotnéj, procentu, współki, składanéj i t. d.

Z *Kalligrafii* Okaze formowanie Charakteru.

Grammatyka Polsko-Lacińska i Moralna Nauka dawane przez Jana Anteckiego Kandydata Filozofii.

KLASSA I.

Z *Grammatyki* Ogólne wyobrażenie Grammatyki. Podział i nazwiska głosek i znamion z których się składa mowa pisana. Prawidła czytania. Podział mowy na ośm części. Uwagi ogólne i szczególne nad temi częściami z natury języka polskiego i łacińskiego wyciągnięte. Wszczególności stopniowanie, rodzajowanie, liczbowanie, przypadkowanie imion, czasowanie słów polskich i łacińskich, składnia szyku, zgody i rzędu wyłożone zostały.

Wypisy Łacińskie Tłumaczyli z Autorów Klassycznych ze wszelkim rozbiorem grammatycznym imo O uszanowaniu, należnej wdzięczności Rodzi-

Rodzicom i osobom starszym. *z do Bajki Fedra. gto Z Kolumelli O przyrodzeniu Wołów, Krów, Owiec i t. d. tudzież o sposobie ich chowania i wyborze.*

Z Moralney Nauki. Wyobrażenie Nauki Moralney czyli Obyczajowej, tudzież wzajemne należytości i powinności, iakie zachodzą między Rodzicami i Dziećmi.

KLASSA II.

Grammatyka. Przechodząc Nauczyciel część drugą Grammatyki, wyłożył obszerniejsze uwagi nad rodzajowaniem, stopniowaniem, przypadkowaniem imion polskich i łacińskich. oraz nad czasowaniem słów foremnych, nieforemnych i ułomnych, z nauką o postaciach grammatycznych i pisowni. —

Wypisy Łacińskie. Przekładali na język polski wyciątki. *Z Cyserona, Seneki, Plutarcha* do moralney nauki stosowane. *Z Korneliusza Neposa* życie Temistoklesa, Arystydesa, Cymona. *Bajki Fedra. Z Kolumelli.* o ptastwie domowém, iako to: o Kurach, Gęsiach i t. d. Listy Cyserona z Ksiąg do Familiars. Wprzekładaniu wypisów na język polski, uczniowie rozbiór grammatyczny czynić będą, składnią szyku, zgody i rzady ukaza, treść rzeczy tłumaczoney swoimi słowy powiedzą, dając wiadomość o Greckich i Rzymskich zwyczajach, urządach i ustawach.

Z polskiego języka na łaciński przekładali zdania moralne z Autorów Klassycznych wybierane.

Z Moralney Nauki. O wzajemnych powinnościach między Uczniem i Nauczycielem, Sługą i Panem.

JĘZYK

JĘZYK ŁACIŃSKI I GRECKI. GEOGRAFIA STAROŻYTNA. ENCYKLOPEDIA LITERACKA. HISTORIA LITERATURY RZYMSKIEY.

Dawane przez Marcina Rzeczyckiego Kandydata Filozofii.

KLASSA III.

Tłumaczenie Autorów Łacińskich. *Z Historii Justyna* Xięgi I i II. wykładano: Pierwotkowy kształt rządów. Przewaga Monarchii assyryjskiej w Azji pod Ninusem i Semiramidą, a iey upadek pod Sardanapalem. Panowanie Medów. Cyrusa nad Medami zwycięstwo i powstanie Monarchii Persów. Wyprawa onych na Lidów, Scytów, i zgon Cyrusa. Kambizesa następstwo, okrucieństwa, wyprawa na Egipcyan, i śmierć gwałtowna. Wybor na krolestwo Dariusza, wzięcie przez niego Babilonu, i wojna ze Scytami. Scytów początek, dowody wyższej onych starożytności od Egipcyan, obyczaje, sposób zycia, zwycięztwa i władza nad Azją.

Z Baitek Fedra Xięgi I. II. III.

Z Grammatyki. Znaczenie i użycie szesciu Przypadków imion w Składni łacińskiej — *Iloczas* przedostatnięj zgłoski do siedmiu okoliczności ściągnięty. Do czego przydano Zakończenie i Postaci.

Z języka polskiego na łaciński przekładania różnych zdań moralnych z Pisarzy celniejszych na piśmie okaza.

Z Geografii starożytnęj. Granice trzech części świata dawnym znanego, z wyliczeniem krain, w szczególności zas: Hiszpanii, Gallii, Italii, granice, podział, rzeki, narody znaczniejsze i miasta, s przytoczeniem dzisiejszych nazwisk.

Tł-

KLASSA IV.

Tłumaczenie. z Przemian Owidiusza Xiegi I. i II. Wyprowadzenie świata z Zamętu i stworzenie człowieka. Pierwiastkowa niewinność, szczęście i odrodzenie się s czasem rodzaju ludzkiego. Plaga popotu. Powstanie nowego plemienia ludzi od Deukaliona i Pyrrhy. — Opis pałacu słońca, i powszechny świata pożar.

S *Cycerona* traktat o Przyjaźni.

Z *języka polskiego na łaciński* przekładali charaktery, sposób życia i naukę dawnych Filozofów Greckich.

Geografia. Starożytna Macedonii, Epiru, Tessalii Grecyi właściwy, i Peloponezu granice, podział, miasta i narody znaczniejsze.

Język Grecki. W Klassach III. i IV. wykładano 1. z *Grammatyki* odmianę przez Rodzaje, Stopnie, Liczby i Przypadki Imion foremnych i nieforemnych z różnemi uwagami — Czyniono rozbiór Czasów, Trybów, Liczb Słowa formy pierwszey. Formowanie się czasów, i tablica czasowania czynnie i biernie. 2. Tłómaczono *Wypisy* zastosowane do różnych odmian imion.

KLASSA V.

Tłumaczenie. Z *Liwiusza* Historji Rzymskiej: Przyczyny i początek wojny Punickiej. Charakter Hannibala i jego zwycięstwa w Hiszpanii, dobyte Saguntu, przeyscie przez góry Pirenejskie, Gallją, Alpy.

Z *Wirgilego* Eneidy Xiege I. całą.

Encyklopedia. Wyobrazenie *Filologii*. Przyczyny ukazujące potrzebę i pożytek czytania Autorów Greckich i Rzymskich. Podział Encyklopedyi

pedyi, i w szczególności wyłożono prawidła czytania starożytnych Autorów.

S *polskiego języka na łaciński* Filozofia obyczajowa różnych narodów starożytnych, i o początkach *Mitologii* Greków.

KLASSA VI.

I. *Tłumaczenie.* Z Horacego Satyry I. III. IV. VI. IX. Xiegi I. wykładali uczniowie z opisaniem znaczenia, początku Satyry, i własności stylu każdego w tym gatunku Poezyi Rzymskiego Autora.

Z *Salustjusza* o Spisku Katyliny rzecz całą.

Wykład każdego Autora poprzedziła w języku łacińskim krotka wiadomość o jego życiu, o dziełach pozostałych lub zaginionych z uwagą nad niemi, o źródłach s których czerpane są i w jakim pisane celu. W tłumaczeniu objasniano znaczenia pojedynczych wyrazów i myśli całkowitych, onych moc, dokładność, piękność, związek szczególnych części s całym ogółem dzieła. Przytaczano pokrótce, z Grammatyki, Historji, Geografii, Mitologii, i Starożytności całej, wszelkie wiadomości, które służyły do gruntownego zrozumienia języka i rzeczy Takowego sposobu czytania Autorów wzorowych trzymali się uczniowie Klass wszystkich.

Z *polskiego języka na łaciński* Przekładali uczniowie Charaktery sławniejszych w Starożytności mężów.

Historja Literatury Rzymskiej. Opisanie Historji Literackiej ogólnej. Początek, wzrost, upadek i przyczyny tych odmian w Literaturze Rzymskiej w powszechności, w szczególności zaś, stosownie do podziału na trzy Epoki, wyłożono pokrótce życia i dzieła Autorów Rzymskich,

B

I

którzy

którzy w dwóch poprzedzających epokach kwitnęli, od początku wojny Punickiej II. do śmierci Oktawiana Augusta.

IV. *Język Grecki*. W Klassach V. i VI. tłumaczono z rozbiorem Grammatycznym imo. Bayki Ezopa 2do Powieści Mythologiczne.

GRAMMATYKA, WYMOWA, i POEZJA POLSKA.

Dawane przez Nauczyciela Antoniego Maciuńskiego Magistra Filozofii.

KLASSA III.

z Grammatyki Powszechnéj przystosowanéj do języka Polskiego.

O wewnętrzném wyrazów znaczeniu. O przyczynach i zasadach przenośni; o Zródłosłowie i Słoworodzie. O Składni języka polskiego. O Iloczasie. Wierszopistwie powierzchowném. O Sposobie użytecznego czytania książek, i tłumaczenia onych. O słownikach i użytku z nich wynikającym.

Wzory z języka Polskiego Wprawiali się Uczniowie w czyste mówienie ucząc się na pamięć wybranych wzorów z celniejszych Pisarzy polskich, Krasickiego, Niemcewicza, Karpińskiego, i Naruszewicza. Przywiodą wymowniejsze myśli; O miłości Ojczyzny; mowę Chodkiewicza do woyska. Wyiątek z mowy na pochwałę Mokronowskiego.

Na ćwiczenie prywatne, podawane były następujące zabawy: 1mo Przekładanie z wiersza na prozę Baiek Krasickiego. 2do z Lekcyi słuchanych w szkole układane Dyaryusze. 3tio Listy do poufanych osob. 4to Bayki niektóre Fedra, z łacińskiego przekładane wierszem na język polski

polski. Czas zbywający od zdania sprawy z lekcyi naznaczonej, łożony był na czytanie głośno z celniejszych Pisarzy, prozy lub wiersza, gdzie postrzegał Nauczyciel aby czytający zachowywali iloczasy i głos stosowali do myśli i uczucia Autora.

KLASSA IV.

Z Wymowy Po wyłożeniu zasad powszechnych Nauk i Sztuk pięknych, i różnicy między nimi; zastanawiał się Nauczyciel z Uczniami nad władzami umysłu nayszczynniejszymi, w tworzeniu dzieł potrzebnych, iakoto: Immaginacyą, Entuzyazmém, Geniuszém, Talentem i t. d.

O początku Wymowy O skutkach wypływających z téj Nauki. O pierwszych źródłach, skąd Retoryka wyciągnęła swoje prawidła. O stylu w ogólności. Dobroć stylu zależy na sposobie przyjemnym, i przyzwoitym wykładania swych myśli. Następnie wyłożona nauka o okresach, gdzie po uwagach ogólnych nad składnią mowy ludzkiej, zastosowane mieli przykłady z Pisarzy polskich, stanowiące dobroć okresów. O stylu ucinkowym i peryodycznym, z przykładami ukazującymi różnicę dwóch stylów: w jakim dzieł rodzaju, każdy z tych odmiennych sposobów pisania panować powinien. — O harmonii stylu. O liczbie krassomowskiéj (numerus oratorius) O zaletach i wadach mowy, przez wzgląd na harmonią i piękność w wysłowieniu, w przykładach okazaniem będzie. O harmonii naśladowniczej względem wyboru wyrazów stosownie do myśli. O Stylu listowym i prawidłach pisanja w różnych materyach. Ztąd podział listów na poufale, moralne, filozoficzne. O skroceciach powszechnie używanych wpismie.

B

*

Wzory

10 —
Wzory i własne prace Uczniowie stosownie do wyłożonych prawideł wymowy, uczyli się na pamięć wzorów następujących: Dumę Osmana z Woyny Chocimskiej. Wiersz do strumienia. Przypadek Laokona; Mowę Amerykanina do Europejczyka zamyszonego. Procz tego wiele innych mieysc z Pisarzów polskich.

Na ćwiczenia prywatne przerabiali wiersze na prozę, aby uczuli różnicę stylu prozaicznego od poetycznego. Czynili opisy w pewnych stosunkach wyjątków wzorowych, które im były czytane. Nadto: w następujących materjach pisali ćwiczenia prywatne: Opis życia Trazybula. Porównanie Arystydesa z Temistoklesem. Myśli człowieka znajduącego się na morzu; listy w różnych materjach naznaczane. —

KLASSA V.

z Wymowy i Poezyi. O Naukach pięknych w ogólności. Prawdziwa piękność w naukach i Sztukach na czém zależy? O nowości w dziełach używaney. O Górnosci. Naśladowaniu dzieł wzorowych. O harmonii i Gracyi. Moralność czy stanowi zaletę istotną dzieła? Czy delikatność i trafność smaku do oszacowania nauk pięknych są koniecznie potrzebne. O krytyce, ile ta wpływa do nadania poprawności dziełom.

O poezyi w ogólności. Co za wyobrażenie przywiązywać do wyrazu Poezya. Istotna iey różnica od prozy na czém zależy? tudzież iey styl, iaki być powinien? O początku poezyi. Znaczniéysze rysy historyi poezyi greckiey i rzymskiej. Rys ogólny historyi poezyi polskiej. Wyobrażenie Poezyi lirycznej, iey przedmiot i podział. Przymioty ody
wła-

11 —
właściwey, bohaterckiey, i filozoficznej. Różnica Hymnu od Ody. Pomniéysze Poezyi lirycznej gatunki: O Elegii, różnica między Dumą a Elegią. —

O Poezyi Dydaktycznej. Onéy przymiotach. Prawidła które przestrzegać należy w wyborze i układzie materyi służący za przedmiot wiersza dydaktycznego. O podziale poezyi dydaktycznej. O Stylu dziełom dydaktycznym właściwym. O Satyrze i onéy przymiotach. Rys historyczny Satyry. O Poezyi Dramatycznej w ogólności. Wynikający ztąd podział dramatycznej poezyi. Co się ma rozumieć przez Akcją dramatu, iakie są iey istotné przymioty. O iedności Akcyi, mieysca, czasu i. t. d. O stylu poezyi dramatycznej w powszechności.

Co jest Tragedya? czém się różni od Epopei? O wyborze akcyi, i osob działających w tragedyi. Na czém zależy tragiczność w akcyi.

Co jest Komedia? i iakie się do tego wybierać powinny akcyje czyli sprawy ludzkie? Na czém zależy śmieszność w komedyi? Cel moralny, tudzież styl właściwy temu rodzajowi poezyi. Co jest Opera, i onéy celniéysze przymioty i podział.

Dopełnienie. O Baykach i prawidłach temu rodzajowi poezyi służących. O Poezyi pasterskiej i iey właściwym stylu. O napisach czyli Epigramatach, z wymienieniem prawideł służących każdemu w szczególności rodzajowi poezyi. Przywiedzeni dawni i terażni autorowie z okazaniem w czém pierwsi górują rzetelnością i prostotą, drudzy zaś wybornością i delikatnością wyrażen.

Własne prace. Po przeysciu uwag stosownych do każdego w szczególności rodzaju poezyi, pisali wierszem i prozą, w różnych materjach przez Nauczyciela podanych, iakoto: O potrzebie ciągłej pracy w wieku

w wieku młodym. O potrzebie gruntowania się w cnocie. O nabywaniu wiadomości historyi. Czynili rozbiory Sielanek Karpińskiego i Gurskiego. W tym rozbiorze dawany był wzgląd na dobry smak, iaki się nabywa z czytania godnych naśladowania wzorów. W poprawianiu prac uczących się. Nauczyciel surowiej prozę, niżeli wiersze roztrząsał. —

KLASSA VI.

Z Wymowy i Historji Litteratury polskiéj. Wyłoży co przez ten wyraz wymowę rozumieć należy. Różnicę wymowy od Sztuki zamykającej prawidła dobrego mówienia i pisania, którą Retoryką: zowiemy i onej podział. Co jest wynalezienie (inventio), ułożenie (dispositio), wystowienie (elocutio); Cel mowy ludzkiej, która nie tylko nauczać lecz swą przyjemnością bawić wyobrażniać powinna. Okaze potrzebę znajomości przyzwoitego użycia postaci. Uwagi nad podziałem onych we wzglądzie naybliższej zgody z naturą rzeczy. Postaci zależące od Imaginacyi, iakiemi są: Metafora, Allegorya; Periphrasis, Omowienie; Incrementum stopniowanie. Postaci zależące od namiętności: Powtórzenie (repetitio); Opuszczenie (praeteritio); uprzedzenie (anteoccupatio); ironia (dissimulatio); hyperbole, prosopopeia, apostrophe i. t. d. Mieli zastosowane przykłady z dawnych i terazniejszych Autorów. —

Po tych uwagach wyłożona nauka o trzech rodzajach wymowy Krassomowskiéj, okazującym (genus demonstrativum) tu się mówiło o pochwałach ludzi wielkich i t. d. Radnym czyli Sęmovym (genus deliberativum) i Sądowym (genus judiciale) z okazaniem w przykładach,

dach, z iakich się części mowa krassomowska składać powinna. O prawidłach w pisaniu historyi, i stylu onéj właściwym. O powieściach historycznych i różnicy onych od romansów. O rozmowach i podziale onych. O stylu temu roozaiowi właściwym. O listach i prawidłach stylowi listowemu służących. —

Z Historji Litteratury polskiéj. O początku języka polskiego, i narodach używających sławiańskiej mowy. O bogactwach tego języka we wzglądzie grammatycznych wolności. Wiadomość o Pisarzach polskich, którzy udoskonali mowę oyczystą w wierszu i prozie. Wyliczone mieli Epoki historyi litteratury polskiéj. —

Z Poezyi Wyobrażenie wiersza bohatyrskiego czyli Epopei; Na czym zależy iedność i całość onego. O Charakterach osob działających w Epopei. O wprowadzeniu siły nadprzyrodzonej w Epopei. Inne przepisy temu rodzajowi służące wyłożone w osnowie Jlliady i Eneidy. Ukazane zostaną prawdziwe zalety i wady tych dwóch dzieł wzorowych. Poda się wiadomość o Epopei Siliusza, Stacyusza, Lukana. — Wyłoży się osnowa wojny Chocimskiéj Krasickiego. O Epopei Bohatyrskozartobliwéj. O początku i wzroście poezyi bohatyrskiéj. Wyliczą się znakomitsi pisarze, którzy w tym trudnym zawodzie, wstawili swoje Jmiona.

Wzory Uczniowie w téj Klassie mając rzecz o postaciach mowy, mieli zastosowane wzory, z naywyborniejszych Klassyków starożytnych, a mianowicie przedniejszych autorów polskich, których wyiątki, uczyli się na pamięć z odczytaniem i wystowieniem: w czasie lekcyi, oraz z rozbiorem i przyzwoitemi uwagami. — Cwiczenia domowe pisali w podanych materyach, iako to: rozbiecali mowę sey-

seymową Małachowskiego: Wstęp do Tacyta, Naruszewicza. Porównywali Pompeiusza z Cezarem. Czynili opis życia Annibala. Pracowali zaś najwięcej wierszem i prozą w materyach własnego wyboru.

MATEMATYKA

Dawana przez Adama Jurkowskiego Filozofii Magistra

w KLASSIE III.

z Arytmetyki. Powtórzywszy Nauczyciel wszystkie działania z liczbami całymi i łamanymi, wykladał o potęgach w ogólności, a w szczególności o potędze drugiej, i o sposobie wyciągania pierwiastków tejże potęgi z liczb całych, ułamków dziesiętnych i pospolitych. Potem przeszedł naukę o stosunkach i proporcjach tak różnicowych iako i wielorazowych. —

z Geometrii. Po opisaniu tej nauki, i wyłożeniu niezbitych prawd czyli pewników, tłumaczonem było następnie: O liniach prostych, Obwodzie koła i kątach. O przystawianiu trójkątów z przystosowaniem do rozwiązania wielu zagadnień. O liniach równoległych i równoległobokach. O kątach w figurach prostokreślnych, a w szczególności w trójkątach. O równoległobokach i trójkątach równych co do powierzchni i zamienianiu iakiegokolwiek figury na trójkąt i równoległobok, oraz o dochodzeniu powierzchni wszystkich figur prostokreślnych. — O dodawaniu i odejmowaniu kwadratów, zamienianiu ich na iakiegokolwiek figury, o dochodzeniu powierzchni trójkątów przez też kwadraty. O liniach stycznych z kołem; kątach mających

swe

swé Wierzchołki na Okręgu koła, w kole i za kołem. — Nauka stosunków i proporcji wielorazowych przystosowana do trójkątów podobnych w szczególności, a w ogólności do wszystkich figur, prostokreślnych także podobnych. O stosunkach powierzchni figur tak prostokreślnych iako i podobnych — O wielokątach foremnych, i dochodzeniu ich powierzchni. —

w KLASSIE IV.

z Arytmetyki. Pierwsze lekcye poświęcone były na powtórzenie wszystkich działań Arytmetycznych; następnie zaś wykładanem było. 1mo o podnoszeniu liczb wszelkiego nazwania do potęgi trzeciej, i wyciąganiu pierwiastków tak wymiernych iako i niewymiernych tejże potęgi 2do o rachowaniu logarytmów, i ich użyciu. —

z Geometrii płaskiej. a) O przenośniku Cerklu proporcjonalnym i różnych podziałkach. b) *Trygonometryja.* 1mo O liniach trygonometrycznych; stosunkach między nimi zachodzących; sposobach rachowania tych linii względem iakiegokolwiek promienia na wszystkie łuki iako też ich logarytmów. 2do O stosunkach zachodzących między liniami trygonometrycznymi a bokami trójkąta prostokreślnego; i o sposobach znalezienia w trójkącie trzech rzeczy niewiadomych z trzech wiadomych 3) *Kwadowanie koła;* czyli wynalezienie jego powierzchni d) *Równowazenie* (libellatio) miejsc mniej lub więcej od siebie oddalonych za użyciem potrzebnych do tego narzędzi. e) *Praktyka Miernicza,* za pomocą lasek, sznura, cienia, stolika i geometrycznego, i kątomierza. f) *Jeodezyja* czyli podział gruntów na części iakiegokolwiek upodobane.

C I

z Bry-

z *Bryłomierstwa*. O położeniu tak linii, iako i płaszczyzn iednych względem drugich. O kątach bryłowych. O równoległościach prostych i ukośnych. O graniastostupach. O Ostrostupach. O walcach. O Ostrokęgach. O kuli i bryłach podobnych.

Uczniowie tej Klasy okaza Mappy praktyczne tegorocznego wymiaru. —

W KLASSIE V.

z *Algebry*. Wprzód, nim przystąpił nauczyciel do tęg nauki powtórzył w krótkości całą Arytmetykę; a potém rzecz wykladał następnym perządkiem.

1. Znaczenie Algebry, zrównania i funkcji. Znaki do działań służące, i samé działania, iako to: dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie funkcji Algebraicznych tak całych iako i ułankowych. Sposoby rozwiązywania zrównań różnego gatunku pierwszego stopnia o ilukolwiek ilościach niewiadomych. —

2. Teorya eliminacyi odkrywa nowy rodzaj zrównań, stąd różnè potęg i działania im właściwè. Skład potęgi drugiej funkcji dwówyrazowej, i sposób wynoszenia do niej funkcji wielowyrazowych. Kształt ogólny funkcji i zrównania drugiej potęgi. Wzory wyższych iakichkolwiek potęg własności im służące. Przystosowanie tych wzorów do wyciągania pierwiastków z liczb. Rozwiązanie zrównania drugiego stopnia i iego pierwiastki. Znaczenie i własności pierwiastków uroionych. Funkcye niewymiernè i działania im służące.

3. Zrównania wszystkich stopni wyższych powstaia ze zrównań pierwszego

zsiadłemi w ich massie pogrążonemi — A stąd o wynaydywaniu gatunków ciężkości ciał za pomocą flaszek, Szali hydrostatycznej i Areometrów.

Zoologia Podział Płazów (Amphibia), Ryb (Pisces), Owadów (Insecta), i Robaków (Vermes), na rzędy i rodzaje według Linneusza oraz wyszczególnienie gatunków w nich godniejszych uwagi. —

geografia Fizyczna — Opisanie świata powszechnego — Jakim zmysłem poznać go możemy — świat widoczny czy iest światem powszechnym — Narzędzie wspierające oko do widzenia, a stąd podział świat Niebieskich przez te narzędzia uważanych — wykład całego świata słonecznego. — Różnica między Planetami i Kometami, oraz dla czego bieg tych ostatnich iest dotąd mało znany. — Na czém się zasada ten sam sposób poznawania Nieba i Ziemi. — Dla czego bieg dzienny iest skutkiem obrotu ziemi około swej osi — Co iest równik, Południk, szerokość i długość Jeograficzna i iakie są sposoby ich wynaydywania. —

W KLASSIE V.

Fizyka. o Ciepliku Wyiaśniwszy Uczniowie co nazywamy Cieplikiem, okaza troiaki byt iego w ciałach — Podadzą sposoby ocenienia go iód w stanie wolnym za pomocą Ciepłomierzów, wyszczególniając różne tego narzędzia gatunki i Pyrometr Wedgewooda — 2 ré Wstanie utaionym za pomocą Ciepłomierza — Naostatek Termoskop Hrabiego Rumford, okazujący nam naydokładniey własności Ciepłika promienistego, przytém odmiany stanu skupienia ciał przez Ciepłik wytłumaczają. —

o Powietrzu Pierwiastki chemiczne powietrza — O wilgociomierzach w powszechnosci — O Barometrze, Powietrzociagu, ciężkości, i spręż-

128374

śprężystości powietrza — O wyznaczaniu parcia powietrza na daną płaszczyznę i wymierzaniu miejsc dostępnych Barometrem. —

o Elektryczności. Obiawienia różne Elektryczne — Przypuszczenie Franklina i Symmena — Sposoby stawiania Konduktorów.

o Galwanizmie Początki jego odkrycia — Stos Wolty i jego skutki.

o Magnetyzmie Magnetyzm Naturalny i sztuczny — Sposob robienia magnesów sztucznych — O Igle zboczenia i pochyłości — ich użytki — o Magnetyzmie ziemskim. —

o Świetle. Optyka Prawidło rozchodzenia się światła. Moc jego użycia — dochodzenie jego chylności. —

Katoptryka Prawo fundamentalne odbicia się światła — Obiawienia odbitego światła od różnych zwierciadeł. —

Dyoptryka Prawo załamania się w środkach rozmaitej gęstości — Obiawienia załamanego światła w środkach różnej powierzchni i zastosowanie tego do rozmaitych narzędzi. —

Chemia. o Powinowactwie, i Rozpuszczeniu. —

Botanika Układ roślin Linneusza — Determinowanie praktyczne.

geografia Fizyczna O biegu rocznym ziemi około Słońca, o skutkach i podziałach z tego biegu wypadających.

w KLASSIE VI.

Chemia Różnica Kombinacji od Rozpuszczenia — Wydobycie się ciepła, i obiawienie ognia w Kombinacji ciał — o Gazie Kwasorodnym, wodorodnym — o Kwaszeniu się ciał i rozbiórce powietrza — o Sólirrodzie, Iodynie, Gazie Saletrorodnym. Siarce, Węgla, Fosforze, Borze, Fluorze i Kwasie Saletrosolnym — o Metallach w ogólności — podział

podział ich na Klasy, sposoby ich otrzymywania i pożytki — Ogólne zastanowienie się nad istotami organicznymi — Kombinacje gotowe w Roślinach się znajdujące i wyrobione przez dobrowolny ich rozkład, tudzież kombinacje zwierzęce i sole w szczególności.

Mineralogia Podział tej Nauki — Czym się w szczególności zajmuje *geognozya i Oryktognozya* — iak się dzielą. Znaczniejsze kamienie opiszą.

Uczniowie Klasy V. i VI. niektóre doświadczenia Fizyczne i Chemiczne okazywać będą. —

PRAWO PRZYRODZONE, POLITYCZNE, NARODÓW; EKONOMIKA POLITYCZNA, DZIEJE STAROŻYTNE NOWOŻYTNE

Dawane przez Ignacego Onacewicza Filozofii Magistra.

KLASSA III.

z Nauki Moralnej. o Skutkach, które wypływają z przystoynego i nieprzystoynego postępowania.

Historya powszechna, ta wielka Mistrzyni wszystkich czasów, ludzi i Narodów, niezbędna przewodniczka życia prywatnego i publicznego, węgielny kamień pomysłności ludów i mądrości ich rządców, ta nakońiec potężna pobudka do cnót bohatyrskich, obywatelskich i prywatnych, obrzydzając występki, stała się jednym znaywalniejszych przedmiotów godnych zatrudnienia rozumnej istoty. *Nescire quid antea quam natus sis, acciderit, id est semper esse puerum. Quid enim est aetas hominis, nisi memoria rerum nostrarum cum*

cum superiorum aetate contextitur? Cicero. Słabość ludzkiego poymowania same prawdy odwieczne i niezawodne poczytuie za ciemne lub wątpliwe, gdy nie są doświadczeniem wsparte. Znaiomość historyi wzbogaca nas doświadczeniem nayodleglejszych czasem i przestrzenią narodów i ludzi. Droga własnego doświadczenia jest częstokroć tak kosztowną, iż tą przechodząc koleją, nie już dla siebie, ale dla innych pożytecznemi iesteśmy. Wciągu kilkutyśiącznego lat przeciągu drobne w swych początkach Państwa do Kolossalney wznosiły się potęgi, czas nieiaki kwitnęły nakoniec upadły; inne szczupłym obrębem ograniczone z przemagającą walcząc siłą, skuteczny odpor dawały; takowych skutkow historia wyjaśnia przyczyny. Są to stare Komedye przez nowych Aktorów grane. Dokładne co do czasu i miejsca wypadków historycznych pamiętanie, wyjaśnieniem przyczyn i zastosowaniem do naszych czasów nie wsparte, jest tylko nieużytecznym pamięci ciężarem, znizającym się do gminu Romansów serce i czas truiących tworów. Niemniej ważnym jest przedmiotem wiadomość ustaw religijnych i cywilnych, kształtu rządu, podatkovania, zwyczajów, nauk, kunsztów, rzemiosł, stosunków politycznych, sposobu wojowania, wpływu somszedzkiego, nakoniec przymiotów duszy osob przy styrze rządu znajdujących się. Takim sposobem w miarę pojęcia uczniów, i wyznaczonego czasu dawaną była historia we wszystkich Klassach.

w Tey Klassie mieli Uczniowie wyłożoném, znaczenie potrzebę i pożytek Historyi, wraz z iey podziałem.

* *Chronologii.* Podział czasu używany u narodów starożytnych. o Erach starożytnych i nowożytnych.

Dzieie

Dzieie Assyryiskie, Babilońskie, Medów, Persów Fenicyan i Egipcyan z okazaniem przyczyn wzrostu i upadku potęgi tych narodów. o Genealogii i Statystyce, iako naukach pomocniczych do Historyi.

Uczniowie tej Klassy mieli sobie wydaną krotkę wiadomość Historyi Polskiej aż do Panowania Stanisława Poniatowskiego, z dokładną wiadomością genealogiczną domu Piastów, Jagiellonów i Romanów.

KLASSA IV.

Prawo! przyrodzone. Wyobrażenie Nauki prawa przyrodzonego. Siły i potrzeby człowieka. Wyobrażenie rozmaitych stanów, w których ludzie w stosunku do potrzeb przyrodzonych żyją. Ztey rozmaitości stanów wynika rozmaitość stosunków między ludźmi. Wyobrażenie należytości i powinności człowieka, iakoteż iego własności, osobistej wolności i równości. O Łaskawey i zobopolney pomocy. O dobrowolnych między ludźmi ugodach. O zamianie. O sposobie przyrodzonym, którym człowiek przychodzi do wiadomości i poznania Boga. O Religii którą człowiek z samego przyrodzenia winien Bogu.

Historyka O łatwém i pożyteczném uczeniu się Historyi.

Dzieie Greckie. O Narodach mieszkających w Grecyi od nayodleglejszych wieków. O Pelazgach, Helenach. Ogyges, Deukalion. Argonauty. O wojnie Tebańskiej, Trojańskiej i oney skutkach aż do Likurga Prawodawcy, stanowiącego ważną Epokę w dziejach Greckich, Krotki rys historyi, osad Greckich w Europie w Azji i Afryce iako też wysp morza sroziemnego, a szczególniej Krety, Cypru, i Sycylii. Wojny Messeńskie. Przewaga Sparty. Drakon, Solon, Pizystrat z synami Hiparchem i Hippiaszem. Wojny Greków z Persami. Przewaga Aten

D I

Aten. Wiek złoty potęgi i oświaty Greckiej. Wojna Peloponezka, iey przyczyny i skutki. Trazybulus, Sokrates. Odwrot 10,000. Greków. Konon, pokoy Antalcidy. Ewagoras. Potęga Tebańska. Epaminondas. Pierwsza wojna święta przeciwko Foceyczykom. Druga wojna Święta przeciwko Lokrom. Skutki tych wojen. Czyny Filipa i iego syna Alexandra Macedońskiego. Dzieje Grecyi do zburzenia Koryntu. Los ostateczny Monarchii Macedońskiej i wszystkich Krajów przez Alexandra zawoiowanych. Przyczyny wzrostu i upadku nauk i potęgi greckiej. O Religii, prawodawstwie, obyczajach iako też Igrzyskach Greckich.

KLASSA V.

Prawo Polityczne. Wyobrażenie nauki prawa Politycznego. Co powodowało ludzi do utworzenia związku towarzyskiego? O potrzebach i stosunkach ludzi w stanie towarzyskim zostających. O potrzebie poruczenia komukolwiek władzy najwyższej. O rozmaitych kształtach rządu. O wzajemnych Narodu i najwyższej Zwierzchności potrzebach, należytościach i powinnościach. O wewnętrznym i zewnętrznym narodu bezpieczeństwie. O władzy prawodawczej, wykonawczej i sądowej. O Istotnych prawidłach, wedle których urząd sądowy w każdym narodzie ustanowiony i sprawowany być powinien. O powszechny w Narodzie Instrukcyi. O mierze i proporcyi, którą zachować należy wewszystkich wydatkach dochodów publicznych. O porządku skarbowym. O należący się z dochodów publicznych nagrodzie osobom piastującym najwyższą zwierzchność.

Ekonomiki Politycznej. O ulepszeniu sił płodnych pracy i rozdzielaniu się utworzonej przez nią massy płodów. O pracy, skutkach i grani-

i granicach iey podziału. O środku ułatwiającym zamianę czyli handel. O wartości i cenie. Pieniądze niemogą służyć za miarę dokładną ceny rzeczy, lecz zboże lub nagroda robotnika. O częściach składających cenę rzeczywistą wszystkich rzeczy przy wzroście społeczności. O cenie przyrodzonej i cenie targowej rzeczy. Cena targowa zawsze dąży do zrownania się z ceną przyrodzoną. Przyczyny przeszkadzające temu zrownaniu się. O trzech źródłach dochodu to jest o nagrodzie czyli najmie pracy. O zysku od kapitału i czynszu gruntowym, Jak można oszacować zysk od kapitału? Jakie ma granice największy i najmniejszy zysk od wypożyczonych lub na przemysł obrotowych kapitałów? Podwyższona nagroda za pracę lub też podwyższony zysk od kapitałów iak działają na cenę rzeczy? Skąd w innych zatrudnieniach pochodzi nierówność nagrody za pracę i zysk od kapitałów z różności zatrudnień wynikający. Wpływ Politycznych urządzeń na nierówność nagrody. za pracę i zysk od kapitałów. Nagroda pracy i zysk od kapitału są przyczynami stanowiącemi cenę rzeczy, a czynsz gruntowy jest téż ceny skutkiem. O kapitale, iego częściach składających, działaniu, obracaniu i naroszonej pod tym względem wolności w Enrcpie. Tworzenie się kapitałów. Podział różnych kapitałów w narodzie. O wzajemnych między różnemi kapitałami stosunku. O ogruntowym i czystym dochodzie. Pieniądze podobne stałemu kapitałowi w tém, że zmniejszają czysty dochód społeczności. O pieniądzach papierowych czyli Assyg-natach. O operacjach banku, i iak wielka ilość papierów bankowych może być puszczonej w cyrkulacyę? Banki podlegają oszukaniom. Spła-

caią wexle cudze przee ich terminem, Czego sprawiedliwie od banku żądać można? Oniebezpieczeństwach, któremi banki powszechnemu dobru w narodzie zagrażają. O bankach cyrkulacyjnych i składowych. O innych rodzajach pieniędzy papierowych. O pracy płodney i niepłodney. Co wynika z proporcji zachódzacyej w narodzie między liczbą płodnych i niepłodnych robotników? Podział rocznego zbioru na dwie części to jest na część, która kapitał włożony zwraca, i na część, która dochód przynosi, O proporcji między liczbą płodnych i niepłodnych robotników oraz o powiększeniu kapitałów. Co jest rozrzutność. Jak rozrzutny społeczeńści szkodzi, i iak się rozrzutność iednych przez oszczędność drugich w narodzie nagradza — Jedyny sposob pomnożenia rocznego zbioru płodów. O pożyczaniu na prowizyą czyli procencie. Pożyczki odbywają się w znakach wartości, ale te znaki nie są kapitałem, ani samą wartością. O miarze procentu.

Historja Rzymska Romulus śmiały i roztropny dowódzca opryszków potomnym wskazał pokoleniom co dokazać może wytrwałe męstwo zkarnością wojskową połączone. Rzym orężem swoim podbił wielką część znanego na ten czas świata, a Religiją i prawami po dziś dzień nadwieszając jeszcze panuje. Rządcy Narodów, Urzędnicy i obywatele w dziejach tego narodu iako z obfitego zródła nauk i przestrogi wybor nie czerpać mogą. Przewagą siły swych wrogów przywalony często kroc Rzym, dzwigał się skutecznie, godną naśladowania walecznością, zupełnem dla oyczyzny poświęceniem się obywatelów i przezorną polityką swych Rządców. Dotąd jeszcze w ogromnych swych gruzach wzbu- dzając zadziwiające uszanowanie, zdaie się do nas przemawiać, abyśmy

na

naśladować starożytnych iego mieszkanców cnoty bohatyrskie i obywatelskie, starali się uniknąć wad i występków, pod których ciężarem runął ten, tysiąc lat przeszło stojący kolos, twardą pięścią męźnych barbarzyńców zwalony.

Wiadomość o Narodach mieszkających we Włoszech, przed i wczasie założenia Rzymu. Panowanie Królów ich wyprawy wojenne i urządzenia cywilne. Przyczyny i skutki wygnania Królów. Koryolan. Decemwiirowie. Woyny z drobnymi somsiadami. Gallowie. Samnitowie. Po pięciu wiekach uporczywey wojny Rzymianie zostali Panami Włoch. Trzy woyny z Kartaginczykami. Przyczyny i skutki upadku Kartaginy. Jako bystry potok powiększywszy swe nurty małemi strumykami, albo unosi to wszystko co mu się nawinie albo niszczy; tak Rzym po złamaniu potęgi Kartaginskiej, Sardynią, Jllirją, Hiszpanią, Sycylią, Macedonią, resztę Grecyi, Azyą mnieyszą, Syryą i Gallią zdobywa. Wygórowane zbytki, ząd chciwość, przedayność urzędników i głosów wotujących, ambicya możniejszych, zepsucie obyczajów, były przyczyną zgonu wolności rzymskiej. Sylla, Marius, Pompeius, Cezar, Antonius, Katilina, Cicero. Pod rządym Augustem Rzym zmordowany wewnętrznymi Konwulsiami zapomniał wolności swojej i zbrodni Oktawiana, po którym przez półwieka przeszło Rzymianie od Tyberyusza, Kaliguli, Klaudyusza, Nerona, żelazną rozgą chłostani iakby zapomstę niesprawiedliwości na somsiadach okazaney. Lud kaydanami brzęczący, oklaskami hucznemi szalone okrucienstwa swych Rządców pochwalał. Trudno już było w Rzymie znaleźć Rzymian. Po krótkim panowaniu Galby. Ottona, Witeliusza, waleczny i oszczędny Wespazyan, ponim iego syn rozkosze

rodzaiu

rodzaju ludzkiego Titus panowali. Dziki Domicjan, Nerva, Trojan, Adrian, Antonin pobożny, Marek Aureliusz niezdolali zniewolić Rzymian zepsutych do naśladowania swych cnot. Oświecenie młodzieży niebyło opieką rządową wsparte. Zestarzali w szkodliwych nałogach. Rodzice dobrego przykładu dać nie mogli; ztąd rzadkie cnoty obywatelskie, gdzie nie gdzie tylko wojenne, Tronem rozrządzaące. Kommod. Helwius Pestinax, Didius, Severus, Caracalla, Macrinus, Elagabalus, Alexander Severus, żarłoczny olbrzym Maximinus Thrax, Gordionowie. Filip z Arabii tysięczny rok istnienia Rzymu solennizuje. Rzym olbrzymim krokiem do swej zguby dąży. Naprożno Aurelian, Dyoklecjan, Konstantyn i Tedyzjusz walący się gmach dzielną podpierali prawicą. Podział Państwa przyspieszył Zachodu zgubę, a Wschodu uszczuplenie. Młodość i nadobność Romulusa Augustula ostatniego Cesarza zachodu zmięczyły jego zwycięzcę Odoakra wodza Herulów iż go życiem darował.

Historia Prawodawstwa Rzymskiego.

Historia Powszechna. Od Upadku Państwa Rzymskiego na zachodzie aż do odkrycia Ameryki.

KLASA VI.

Prawo Narodów Wyobrażenie nauki Prawa narodów. o Przyrodzonej między narodami społeczności, o Udzielności i niepodległości Narodów. O Wzajemnych potrzebach, należytościach i powinnościach między narodami zachodzących. o Związku sprawiedliwości z prawdziwym pożytkiem i rzetelnymi interesami narodów. o Potrzebie wzajemnego między narodami handlu. Jaki jest istotny interes każdego narodu w handlu

w handlu zewnętrznym, tudzież przyczyny tamowania onego. Cokolwiek tamuje wolność handlu zewnętrznego, nie jest przyzwoitym, i skutecznym środkiem powiększenia dochodów publicznych. Czyli jest interesem narodu, wolność handlu zewnętrznego tamować, dla rozkrzewienia rękodzielności w kraju przemysłu? Czyli jest interesem narodu wolność handlu tamować dla dania pierwszeństwa obywatelom narodowym przed zagranicznymi? Czyli naród tamując w czémkolwiek wolność handlu zewnętrznego; może się bogacić z innych narodów, i na swą stronę pozyskać wagę handlu? Czyli zakazy wolności handlu zewnętrznego tamujące, są przyzwoitym środkiem usmierzania zbytku? Czyli boiaźń niedostatku lub zbytnej drogoceny potrzebnych do życia rzeczy, jest dostateczną przyczyną tamowania wolności handlu zewnętrznego? Czyli jest interesem narodu tamować handel zewnętrzny dla tego że go inne narody tamują? o Związku zachodzącym między rzetelnymi obowiązkami narodów. Prawdziwe interesa narodów względem pokoju i wojny są zgodne z przyrodzoną sprawiedliwością. O Prawie wojny. o Dobrowolnych ugodach narodów. o Układzie równowagi w potęgach narodów. Istotna przyczyna niezgody, wojen, i wszelkiej niesprawiedliwości. Samowolność w postępowaniu narodów. Każdy z osobna naród może postępować podług prawideł przyrodzonej sprawiedliwości, mimo jakichkolwiek maxym które się inne narody rządzą.

Historia Polska. o Scytach, Sarmatach i Słowianach, na różne plemienia rozgałęzionych. o Narodach przechodzących lub mieszkających w kraju, który później składał Królestwo Polskie. Niepewność początkowych

tkowych dzieiów Polskich aż do panowania Mieczysława I o Religii Sławian. Bolesław Wielki. Mieczysław gnuśny. Kazimierz Restaurator. Bolesław gniały. Władysław Herman. Bolesław Krzywousty. Podział kraju pomiędzy synów. Skutki tego podziału wewnątrz i zewnątrz kraju. Władysław II. Bolesław Kędzierzawy. Mieczysław stary. Kazimierz sprawiedliwy. Leszek biały. Władysław Łaskonogi. Bolesław wstydlivy. Leszek czarny. Zaburzcia kraicwe. Przemysław. Wacław czeski. Władysław Łokietek. Kazimierz Wielki. Ludwik Węgierki. Zupełne osłabienie powagi królewskiej. Wzrost możnowładztwa. Władysław Jagiełło Wielki Xiążę Litewski Król Polski — Władysław Warneński. Kazimierz IV. Jan Woyciech. Alexander I. Zygmunt I. Zygmunt August. Wolne królów obieranie i skutki iego. Henryk Walezy. Stefan Batory. Zygmunt III. Władysław IV. Jan Kazimierz. Michał Wiszniowiecki. Jan Sobieski. August II. Stanisław Leszczyński. August III. Stanisław Poniatowski. Po dwóch wiekach nieładu, naród sławny męztwem i bez interesownością, będący czas znaczny przedmurzem Europy, doznał losu, który mu Jan Kaimierz przed 134 laty przepowiedział. Uwagi nad ustanowieniem i upadkiem Konstytucyi 3. Maia. Tadeusz Kościuszko. Polska zrządu mocarstw Europeyskich wymazana. Przyczyny ułatwiające zupełny rozbiór Polski. Różność postępowania Mocarstw Polskę dzielących. Skutki takowego postępowania. Legiony Polskie. Xięstwo Warszawskie. Wskrzeszenie Królestwa Polskiego przez wspańałomyslnego Monarchę ALEXANDRA.

Historja Prawodawstwa Polskiego.

Historja Rossyjska. o Narodach mieszkających, w Rosyi w czasie

czasie przybycia do nię Ruryka. o Scytach Sarmatach, Sławianach i narodach od nich pochodzących. Jakie przyczyny zniewoliły Sławian Nowogrodzkich do wezwania Ruryka, Truwora i Syneusza na Tron Nowogrodzki? Jaka była obszérność władzy tych Xiążąt? Jaki był kształt rządu owczasowego w Nowogrodzie? Epoka I. od Ruryka do Włodzimierza wielkiego. Epoka II. Od Włodzimierza W do nayscia Tatarów. Epoka III. Rossya pod panowaniem Mogołów do Michała Fedorowicza z domu Romanów. Epoka V. do Piotra Wielkiego. Epoka VI. do naszych czasów.

Historja Prawodawstwa Rossyyskiego.

Historja Powzsechna Od Kolumbusa do naszych czasów ze względem szczególniejszym na Historyą, Anglii, Francyi, Niemiec, Szwecyi Turcyi i Pruss.

z Ekonomiki Polityczney. o Gospodarstwie narodowém: dwa rozdziały.

Uczniowie Klass wszystkich ukażą swe prace genealogiczne znamienitszych Dynastyi w Europie panujących, iako też zastosowanie wszystkich Er starożytnych i nowożytnych do Ery Chrześciańskiej.

РОССІЙСКИЙ ЯЗЫКЪ.

Преподаетъ Учитель Титулярный Советникъ
Димитрій Полянскій.

въ Имѣ КЛАССѢ.

Одно отдѣленіе учащихся занималось чтеніемъ и письмомъ польско; другое познакомило съ первѣйшими правилами Россійскаго языка, третіе остановилось на Глаголахъ: слѣдовательно, сверхъ первыхъ

выхъ началъ Россійской Грамматики, узнало оно: части рѣчи; общія принадлежности измѣняемыхъ частей рѣчи; склоненія: именъ Существительныхъ, прилагательныхъ — ихъ степени сравненія и мѣстоименій, свойство глаголовъ и ихъ спряженія. Кромѣ сего занимались два раза въ недѣлю, всѣ вообще, письмомъ и Переводомъ Россійской Грамматики и выучили нѣкоторыя легкія стихотворенія.

во II мѣ КЛАССѢ.

Сверхъ занятія дальшими Грамматическими Правилами, занимались Диктовкою нѣкоторыхъ твореній изъ отборныхъ образцовыхъ сочиненій Россійскихъ — Грамматическимъ разборомъ и переводомъ оныхъ на Польскій языкъ — и отрывками изъ права, съ польскаго на Россійской, выучили также для приученія себя къ Правильному произношенію нѣкоторые стихи. —

въ III мѣ КЛАССѢ.

Окончили Грамматику. Написали нѣсколько отборныхъ сочиненій Россійскихъ въ стихахъ и прозѣ съ Диктовки, — и два изъ послѣдней перевели на Польской языкъ; а именно: *Къ Смерти* Гна Подшивалова и *О счастливѣйшемъ времени жизни* Гна Карамзина. Отрывками занимались переводомъ нѣкоторыхъ мѣстъ изъ Всеобщей Исторіи съ Польскаго на Россійской языкъ. Сверхъ сего упражнялись въ произношеніи и написали нѣсколько писемъ и краткихъ разсужденій по даннымъ имъ предложеніямъ.

LANGUE

LANGUE FRANCAISE

Donnée par ANTOINE CHARLES PLANSON.

PREMIERE CLASSE

Les élèves de cette classe rendront compte des règles de la prononciation française, du nombre, des noms et de l'emploi des différentes parties du discours, de l'usage de l'article dans la déclinaison du Substantif, de l'Adjectif et du Pronom, aussi bien que des différentes espèces de Substantifs.

Ils conjugueront les Verbes auxiliaires AVOIR et ETRE dont ils démontreront l'usage pour la conjugaison des autres Verbes, expliqueront en combien de formes de conjugaison on les divise, la manière de les reconnaître, et donneront des Exemples de chacune de ces formes.

Ils liront et traduiront quelques histoires choisies de la Chrestomatie de Gedike, dont ils feront l'analyse; diront de mémoire des vocabulaires, quelques dialogues et fables choisies de La Fontaine.

DEUXIEME CLASSE

Les élèves expliqueront la formation du Genre et du Nombre, dans tous les noms et pronoms; et celle des Temps, dans tous les Verbes. Ils feront voir l'usage et la place

E

*

place

place de chaque pronom, les différens degrés de comparaison et la manière de construire les phrases françaises.

Ils traduiront du Polonais en Français plusieurs fables choisies de Krasicki, et du Français en Polonais de la Chrestomatie de Gedike. Ils diront de mémoire plusieurs des plus belles fables de La Fontaine et de Florian et quelques pièces tirées des meilleurs auteurs français.

TROISIEME CLASSE

Les Eleves expliqueront, en peu de mots et par des exemples, toutes les Regles de la Syntaxe et de L'Orthographe. Ils traduiront du Polonais en Français la préface de Doswiadczynski et le premier Livre de L'histoire par Krasicki, et du Français en Polonais les aventures de Télémaque.

Ils réciteront de mémoire, avec le ton et la prononciation qui conviennent, plusieurs morceaux choisis dans les meilleurs auteurs français; et termineront par la déclamation du Second Acte de la Tragédie d'ATHALIE par Racine.

JĘZYK NIEMIECKI

Dawany przez Józefa Michalskiego.

I. Klasse.

Allgemeine Regeln der Hochdeutschen Aussprache. Von den besondern in dieser Sprache üblichen Zeichen. Von den Redetheilen übers

überhaupt, von dem Geschlechtsworte und dessen Biegung ins besondere. Abänderung der Hauptwörter. Von den Fürwörtern und deren Biegung. Von den Zeitwörtern, Bildung der Hauptzeiten. Von den Hilfszeitwörtern und deren Gebrauch. Abwandlung der Hilfszeitwörter, der thätigen, leidenden und Zeitwörter der Mangelgattung. Von dem Geschlechte der eigentlich Deutschen Gattungswörter, sowohl nach der Bedeutung als nach dem Ausgange. Von der Steigerung der Eigenschaftswörter.

Aus dem Deutschen Lesebuche haben die Schüler dieser Klasse das erste Hauptstück mit Wiederholung der vorausgeschickten Regeln übersetzt; auch verschiedene Gespräche und die gebräuchlichsten Bedeutungen auswendig gelernt.

Im Schreiben wird jeder Schüler Beweise seiner Fortschritte beilegen.

II. Klasse.

Fortsetzung der Sprachlehre: vom Gebrauche der Geschlechtswörter. Anmerkungen über die Eigenschaftswörter. Von den eigenen Namen und Zahlwörtern. Von der Abwandlung der Zeitwörter im Allgemeinen, von den unregelmäßigen, zusammengesetzten, zurückkehrenden und unpersönlichen ins besondere. Anwendung der Fürwörter Man und Es, der unbestimmten Art mit und ohne Partikel. Allgemeine Regeln der Rechtschreibung. Von der Wortfolge, oder wie die Wörter in der Rede in Verbindung mit andern Redetheilen auf einander folgen müssen.

Aus dem Deutschen Lesebuche ist das 4te Hauptstück und Auszüge aus der Götterlehre übersetzt worden. Diese Klasse wird verschiedene kleine Aufsätze aus dem Polnischen ins Deutsche als Beweise ihrer Fortschritte aufzeigen; als Declamationsübung haben sie

sie mehrere gewählte Auszüge der besten Schriftsteller Deutschlands und Gespräche auswendig gelernt.

III. Klasse.

Uebersetzungen mit Wiederholung der Sprach-Regeln.
Aus dem Polnischen ins Deutsche: Mowa Fialkowskiego o użytku z nauk, publiczną dziś instrukcją w Narodzie składających.
Aus der Römischen Geschichte: od wypędzenia Krolów do ustanowienia Dyktatury; od ustanowienia Dyktatury aż do wyboru Trybunów.

Aus dem Deutschen ins Polnische in Prosa von Kleist.

1. Dessen Traum. 2. Charon und Katilina, ein Gespräch.

In Versen von Gothe.

1. Der Sänger. 2. das Weisheit. 3. der Erbkönig. 4. der Fischer.
5. Schatzgräber. 6. der Musensohn.

Die Schüler dieser Klasse haben sich vorzüglich im Brieffschreiben geübt; zu diesem Zwecke haben sie verschiedene Briefe aus dem Polnischen ins Deutsche übersetzt und auch deren selbst verfertigt.

RYSUNKI.

Dawane przez Nauczyciela Gaspra Borowskiego Kandydata Sztuk przyjemnych.

Uczącym się tej nauki dawane były do rysowania sztychowane wzory mające zaletę z znakomitego w tym przedmiocie talentu rozmaitych autorów.

Poczynający, trudnili się rysowaniem Owalow, Kołek, Oczu, Nosów, Ust, Uszu, oraz nabieraniem wprawy do rozmaitego cieniowania.

po-

Postępujący rysowaniem konturnow Główn spodziłami, części onych z cieniami, i bez cieni w różnych ułożeniach.

Doskonalący się rysowaniem Główn, zupełnie ukończonych, tudzież Rąk, Nóg, korpusow, i Figur, podług rozmaitego onych kształtu i ułożenia. —

z Liczby doskonalących się niektórzy ckażą rysunki własney pracy robione tuszem, — i początki rysowania drzew.

Rysunek własnoręczny każdego z uczących się będzie dowodem postępu.

Rysunki Topograficzne dwa razy w tygodniu dawane ckażą na mappach miernicznych tegorocznego wymiaru. —

Uczniowie celujący w roku szkolnym 1817 - 1818.
z Przedmiotów Klassycznych.

KLASSA VI.

JOZEF PIENKOWSKI
JOACHIM SŁOMINSKI
Antoni HEYDATEL
Tomasz Zawadzki

KLASSA V.

JAN HEYDATEL
Józef Kaczanowski
Felix Łyszczyński

KLASSA IV.

MIKOŁAJ JABŁONSKI
STANISŁAW ZAKRZEWSKI
Leopold Sosnowski
Hieronim Mieszkowski
Jan Pozarzycki
Wincenty Zawadzki
Anzelm Łyszczyński
Andrzej Szacki
Kazimierz Michałowski

KLASA III.

OLIMPI TELAKOWSKI

Tomasz Kuiawski
Felix Ordynski
Gabryel Alexandrowicz
Felix Sempigni
Adam Sobolewski
Antoni Pozarzycki
Władysław Heydatel
Marcin Szafrankowski
Stanisław Łyszczynski
Franciszek Lipnicki

Idzy Jarmołowicz
Maciej Świętnicki
August Holsztein
Bazyli Ambrożewicz
Edward Hennequen
Michał Daszkiewicz
Antoni Olszewski
Franciszek Werpachowski
Jan Piotrowski
Wojciech Sokołowski
Jakob Ordyniec
Felix Zaiączkowski
Jan Jocz

KLASA II.

Jozef Sokołowski
Jozef Kuiawski
Dominik Federley
Stanisław Szafrankowski
Alexander Skabałanowicz
Ludwik Wroński
Felix Lachowicz
Karol Radziszewski
Jan Zaręba
Ludwik Odachowski
Jan Daniszewski
Wincenty Jabłoński
Jozef Dąbrowski

z Języka Rossyjskiego.

Joachim Słominski
Jan Heydatel

Tomasz Kujawski
Paweł Siezieniewski
Dyonizy Pietrzykowski
Mikołaj Roszkowski
Karol Gregotowicz
Kazimirz Mieszczanski

Antoni Daszkiewicz
Jozef Szayba
Onufry Gogolewski
Wincenty Jabłoński
Jozef Kujawski
Franciszek Zagorski

KLASA I.

Marcin Kniżewski

Alexander Gogolewski
Karol Radziszewski
Władysław Heydatel

z Języka Niemieckiego

Słominski Joachim
Pienkowski Jozef
Heydatel Antoni

Jabłoński Mikołaj
Sosnowski Leopold
Sosnowski Mikołaj
Roszkowski Mikołaj

Telakowski Olimpi
Gogolewski Onufry
Radziszewski Karol
Gliniski Adam
Szayba Jozef

z Języka Francuskiego

Pieńkowski Jozef
Słominski Joachim
Heydatel Jan

Kaczanowski Jozef
Pozarzycki Jan
Gregotowicz Karol
Roszkowski Mikołaj

Jabłoński Mikołaj
Januszewski Andrzej
Wysoczyn Alexy
Ordynski Felix
Puchalski Piotr
Szafrankowski Marcin
Heydatel Władysław
Artychowski Teodozy
Szacki Andrzej

z Rysunków Malarskich.

KAZIMIERZ KOWALEWSKI
Jan Heydatel
Leopold Sosnowski
Jakób Kowalewski
Franciszek Borkowski
Piotr Puchalski
Jakób Baykowski

z Rysunków Topograficznych

Mikołaj Jabłoński
Mikołaj Roszkowski
Leopold Sosnowski
Antoni Haraburda
Pozarzycki Jan
Gregotowicz Karol

